

شناخت و تحلیل پدیده‌های امنیتی

مؤلفان: دکتر رضا شی‌او

دکتر عبدالله هندیانی

(اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی امین)

دانشگاه علوم انتظامی امین

۱۳۹۸

شناخت و تحلیل پدیده‌های امنیتی

انتشارات دانشگاه
علوم انتظامی امین

مؤلفان: دکتر رضا غنی‌لو، دکتر عبدالله هندبانی

ناظر علمی: دکتر محمد بادلی

ویراستار ادبی: قربانعلی حیدری

صفحه آرا: زهرا طاهری

چاپ اول: بهار ۱۳۹۸

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۵۰۰۰۰۰ ریال

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپ و طراحی امروز

نشانی: تهران، ابتدای بزرگراه شهید خرازی، خیابان شهید جدی

اردبیلی، دانشگاه علوم انتظامی امین. تلفن: ۴۸۹۳۱۲۹۳

حق هر گونه چاپ و انتشار بدون مجوز از ناشر پیگرد قانونی دارد.

سرشناسه: غنی‌لو، رضا، ۱۳۴۴-

عنوان و نام پدیدآور: شناخت و تحلیل پدیده‌های امنیتی / یف رضا غنی‌لو، عبدالله هندبانی.

مشخصات نشر: تهران: دانشگاه علوم انتظامی امین، ۱۳۹۸. مشخصات ظاهری: ۳۳۲ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۶۳-۳۴۲-۱ وضعیت فیزیکی: فیزیکی

موضوع: امنیت داخلی -- جنبه‌های اجتماعی Internal security -- Social aspects

موضوع: پلیس -- جنبه‌های جامعه‌شناختی موضوع: امنیت ملی -- جنبه‌های اجتماعی

موضوع: National security-- Social aspects موضوع: Police -- Social aspects

موضوع: پلیس -- ایران -- مدیریت موضوع: امنیت ملی -- ایران

موضوع: National security-- Iran موضوع: مسائل اجتماعی

موضوع: Social problems

شناسه افزوده: هندبانی، عبدالله، ۱۳۴۳- شناسه افزوده: دانشگاه علوم انتظامی امین. انتشارات

رده بندی کنگره: HV۶۴۱۹/غش۹ ۱۳۹۷ رده بندی دیویی: ۳۳/۳۶۳

شماره کتابشناسی ملی: ۵۵۹۶۶۳۰

سرعت شتابان علم و فناوری همراه با گسترش روزافزون آن به خصوص علوم و فنون مرتبط با دانش پلیسی و به تبع آن، واگذاری مأموریت‌ها و وظایف جدید به افسران پلیس، ما را بر آن می‌دارد برای هماهنگی با کاروان رشد و توسعه، با نگاه نوین و عالمانه به این مقوله نگریسته و در این، جذای اندوخته‌های علمی اندیشمندان و صاحب‌نظران بهره‌مند شویم.

در قرن حاضر که بر دانایی و اصالت دانش می‌باشد، حوزه علوم تخصصی پلیس توانسته است به تناسب نیازهای فراوان بشری و ارتقای توقعات و انتظارات انسانی، گام‌های اساسی برداشته و به پیشرفت‌های زیاد؛ نائل آید. دانشگاه علوم انتظامی امین به عنوان تنها مؤسسه آموزش عالی تربیت افسران پلیس در نظام مقدس جمهوری اسلامی و همچنین مرکز ثقل دانش، بینش و مهارت در علوم پلیس، با تارا بودن دانشکده‌های تخصصی مربوط، وظیفه آموزش و تربیت افسران متخصص را بر عهده دارد.

این دانشگاه علاوه بر بهره‌گیری از دانش وجود در دنیا، به تناسب و اقتضای بومی، با استفاده از نظرات حوزه‌های تخصصی پلیس، دست به تولید دانش زده و با تدوین و تألیف منابع آموزشی مورد نیاز، خلأهای علمی خود را پوشش می‌دهد.

دانشگاه علوم انتظامی با تقویت ادبیات و دانش انتظامی، زمینه‌های رشد و توسعه آموزش دانشجویان رشته‌های تخصصی را فراهم نموده است تا پاسخگوی نیازهای انتظارات روزافزون جامعه در حوزه علوم پلیسی باشد. کتابی که پیش روی شما خواننده گرامی قرار دارد، حاصل همین ایده بوده و به دانشجویان عزیز دانشگاه علوم انتظامی امین، همکاران اندیشمندان و علاقه‌مندان به حوزه علوم پلیسی تقدیم می‌شود و انتظار می‌رود که با ارائه نظرات اصلاحی خود معاونت تربیت و آموزش دانشگاه را در راستای ارتقاء و بهبود کیفی کتاب یاری کنند.

فهرست

فصل اول: چپستی و خصوصیات پدیده‌های اجتماعی

۲۲	 مقدمه
۲۳	 پدیده
۲۴	 طبقه‌بندی پدیده‌ها
۲۵	 پدیده‌های طبیعی
۲۶	 پدیده‌های زیستی
۲۷	 پدیده‌های اجتماعی
۲۷	 پدیده‌های اجتماعی از نظر کنت و دورکیم
۳۰	 ماهیت پدیده‌های اجتماعی
۳۱	 خصوصیات پدیده اجتماعی
۳۷	 قاعده مشاهده پدیده‌های اجتماعی
۳۸	 طبقه‌بندی پدیده‌های اجتماعی
۳۹	 پیوستگی پدیده‌های اجتماعی
۴۰	 عوامل مؤثر در ساخت پدیده‌های اجتماعی
۴۳	 روش‌های درک پدیده

فصل دوم: پدیدارشناسان و نظریات آنان در حوزه علوم انسانی

۴۸	 مقدمه
۴۸	 کاربردهای اصطلاح پدیدارشناسی
۴۸	 خصوصیات پدیده‌ها

۴۹	 نظریه «روش»
۵۰	 خصوصیات پدیده‌های اجتماعی
۵۰	 تاریخچه نظریات پدیدارشناسی
۵۱	 نظریات اندیشمندان پیشا هوسرل
۵۴	 تفاوت نظریات پدیدارشناسی در دو مقطع تاریخی
۵۷	 نظریات اندیشمندان پسا هوسرل
۵۹	 ادموند هوسرل و پدیدارشناسی
۶۱	 کاربرد روش شناسیک
۶۲	 هوسرل
۶۴	 نقش پدیدارشناسی هوسرل در هرمنوتیک
۶۶	 خلاصه مبانی
۷۰	 نتیجه‌گیری

فصل سوم: مبانی، مسئله از دیدگاه‌های مدیریتی، اجتماعی و امنیتی

۷۴	 مقدمه
۷۴	 تاریخچه و پیشینه
۷۶	 واژگان کلیدی
۷۷	 انواع مسئله
۷۷	 تصمیم‌های برنامه ریزی نشده
۷۸	 مسائل مدیریتی
۷۹	 مسائل اجتماعی
۸۰	 علت پیدایش مسائل اجتماعی
۸۱	 ویژگی‌های مسائل اجتماعی

فصل چهارم: نقش شرایط ثابت و غیر ثابت جغرافیایی در فهم مسائل امنیتی

۸۶	 مقدمه
۸۷	 ژئوپلیتیک و امنیت ملی
۸۹	 عوامل موثر در ژئوپلیتیک

۹۸	نتیجه گیری
۹۸	پیشنهادهات

فصل پنجم: گونه شناسی تهدیدات سخت ، نیمه سخت و نرم امنیتی

۱۰۲	مقدمه
۱۰۴	تعریف لغوی و اصطلاحی ارزش اجتماعی
۱۰۵	تعریف لغوی و اصطلاحی هنجار اجتماعی
۱۰۵	مفهوم شناسی تهدید
۱۰۶	تهدید در مقوله های امنیتی
۱۰۷	مبانی طبقه بندی تهدید
۱۱۱	سطوح تهدیدات نرم
۱۱۲	انواع تهدیدهای نرم
۱۱۶	نتیجه گیری

فصل ششم: رویکردهای نظری هفتگانه در مسائل اجتماعی

۱۲۲	مقدمه
۱۲۲	مفهوم مسائل اجتماعی
۱۲۴	رویکرد اول: آسیب شناسی اجتماعی
۱۲۴	مشهورترین تبیین مسایل اجتماعی
۱۲۵	جمع بندی و نتیجه گیری آسیب شناسی اجتماعی
۱۲۶	رویکرد دوم: بی سازمانی اجتماعی
۱۲۶	نظریه پردازان عمده بی سازمانی اجتماعی
۱۲۷	جمع بندی و نتیجه گیری رویکرد بی سازمانی اجتماعی
۱۲۸	رویکرد سوم: تضاد ارزش ها
۱۲۹	جمع بندی و نتیجه گیری رویکرد تضاد ارزش ها
۱۳۰	رویکرد چهارم: کج رفتاری
۱۳۱	جمع بندی و نتیجه گیری رویکرد کج رفتاری
۱۳۲	رویکرد پنجم: انگ زنی

۱۳۴	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری رویکرد انگ زنی
۱۳۴	رویکرد ششم: انتقادی
۱۳۵	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری رویکرد انتقادی
۱۳۶	رویکرد هفتم: بر ساخت‌گرایی اجتماعی
۱۳۷	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری رویکرد بر ساخت‌گرایی اجتماعی
۱۳۸	نتیجه‌گیری

فصل هفتم: فرایند تبدیل پدیده‌های غیر امنیتی به مسئله امنیتی

از دیدگاه بوران و همفکران او

۱۴۲	مقدمه
۱۴۲	مکتب‌ها، باغات، یی‌کپنهاک؛ تلاش برای بازنگری در مفهوم امنیت
۱۴۸	فرایند امنیتی شدن پدیده‌های غیر امنیتی
۱۴۸	تعریف مسئله از دیدگاه‌های مختلف
۱۵۰	مرحله یکم: درک بازنگری در تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیر
۱۵۰	شاخص‌های حاکم بر مرحله یکم درک
۱۵۴	شاخص‌های حاکم بر مرحله دوم (آسار)
۱۵۵	شاخص‌های حاکم بر مرحله سوم (پذیرش)
۱۵۸	نتیجه‌گیری

فصل هشتم: مأموریت اصلی امنیت‌ها

۱۶۸	مقدمه
۱۶۸	تعریف حاکمیت
۱۶۸	اقسام حاکمیت
۱۶۹	انواع حاکمیت
۱۷۰	وظایف و مسئولیت حاکمیت‌ها از نظر قرآن مجید
۱۷۱	تکلیف حفظ امنیت بر عهده کیست؟
۱۷۱	جایگاه حکومت و نقش آن در تأمین امنیت ملی
۱۷۳	دیدگاه ماکپاول

۱۷۳	دیدگاه هابز
۱۷۳	نقش امنیت در ثبات حوزه اقتصادی
۱۷۴	نقش امنیت در ثبات حوزه اجتماعی
۱۷۵	نقش امنیت در ثبات حوزه فرهنگی
۱۷۶	نقش امنیت در ثبات حوزه سیاسی
۱۷۶	نقش امنیت در ثبات حوزه نظامی
۱۷۷	نقش امنیت در ثبات حوزه محیط زیست
۱۷۷	دولت
۱۷۹	دولت حداکثری یا گسترده
۱۷۹	دولت حداقلی دلاله بک
۱۸۰	دولت حداکثری برنامه ریزی
۱۸۰	مأموریت اصلی حکومت ها
۱۸۱	انواع منافع ملی
۱۸۱	عوامل تهدید کننده منافع ملی
۱۸۲	اهداف عمده امنیت ملی
۱۸۳	ایجاد وفاق و انسجام ملی بر اساس ارزش های هویتی
۱۸۷	نتیجه گیری

فصل نهم: مراحل هشت گانه بحران های امنیتی

۱۹۲	مقدمه
۱۹۳	الگوی تحلیلی فرایند تبدیل پدیده های اجتماعی به بحران امنیتی
۱۹۴	فرایند تبدیل پدیده اجتماعی به بحران امنیتی
۲۰۳	نتیجه گیری

فصل دهم: نقش مدار اطلاعاتی در شیوه جمع آوری و درک مسائل امنیتی

۲۰۸	مقدمه
۲۰۸	اطلاعات
۲۱۲	مشتریان خبری

۲۱۲	جمع آوری و تحلیل
۲۱۲	جمع آوری فنی اطلاعات
۲۱۳	جمع آوری انسانی
۲۱۴	تحلیل و ضرورت آشنایی با آن
۲۱۴	تحلیل و فرایند آن
۲۱۵	ابزارهای تحلیل پدیده‌ها
۲۱۸	سطوح تحلیل
۲۱۸	اسول کلی تحلیل پدیده‌ها
۲۱۹	نتیجه‌گیری

فصل یازدهم: ویژگی‌ها و شرایط اساسی بحران‌های امنیتی

۲۲۴	مقدمه
۲۲۴	بحران
۲۲۷	خصوصیات موضوع‌های امنیتی
۲۳۰	ابعاد امنیت
۲۳۰	امنیت عمومی
۲۳۱	امنیت ملی
۲۳۲	نقش پلیس در تأمین امنیت
۲۳۳	راهبردهایی برای پلیس در جهت تحقق امنیت
۲۳۴	وضعیت‌های چهارگانه
۲۳۷	تقسیم‌بندی جدید
۲۳۷	شاخص‌های وضعیت بحرانی
۲۳۸	خصوصیات بحران
۲۳۸	ویژگی‌ها و شرایط بحران در وضعیت امنیتی (بحرانی)
۲۴۰	نتیجه‌گیری

فصل دوازدهم: نقش عناصر اطلاعات و زمان در تقلیل و تشدید پدیده‌های امنیتی

۲۴۴	مقدمه
۲۴۴	اهمیت و ضرورت اطلاعات

۲۴۵	اطلاعات
۲۴۶	مدار اطلاعاتی
۲۴۷	مرحله اول: طرح ریزی
۲۴۷	مرحله دوم: جمع آوری اخبار
۲۴۷	مرحله سوم: پردازش و پرورش اخبار
۲۴۸	مرحله چهارم: انتشار و اقدام لازم عملیاتی
۲۴۸	سنجش و تبیین ارزش اطلاعات
۲۵۰	اشراف اطلاعاتی
۲۵۰	اصول اشراف اطلاعات
۲۵۱	کارکردهای اطلاعات
۲۵۲	نقش اطلاعات در مقابله با بحران از نظر زمان
۲۵۵	خلاصه فصل

فصل سیزدهم: ویژگی‌ها، یک تصمیم‌گیری سخت

۲۶۰	مقدمه
۲۶۲	اهمیت و ضرورت تصمیم‌گیری
۲۶۳	تصمیم‌گیری چیست؟
۲۶۵	انواع تصمیم‌گیری
۲۶۶	عوامل تأثیرگذار در تصمیم‌گیری
۲۶۶	موانع تصمیم‌گیری
۲۶۷	عوامل موثر در قدرت تصمیم‌گیری
۲۶۹	الگوی‌های تصمیم‌گیری
۲۷۰	رویکردهای تصمیم‌گیری
۲۷۲	تصمیم‌گیری سخت چیست
۲۷۳	تصمیم‌گیری در بحران
۲۷۴	انواع تصمیم‌گیری در بحران
۲۷۵	ویژگی‌های رویکرد تصمیم‌گیرنده